



landbouw, natuur en  
voedselkwaliteit

## Workshop Klimaatverandering en Biodiversiteit:

### Raakvlakken, Gevolgen en Handelingsperspectieven

Wereldbiodiversiteitsdag  
dinsdag 22 mei 2007

Kasteel Groeneveld, Baarn

#### VERSLAG

##### Opening en welkom door Ella de Hullu, dagvoorzitter

Ella de Hullu heet de aanwezigen welkom. Ze licht het doel van de workshop toe.

Klimaatverandering is zowel nationaal als internationaal stevig in discussie en dat geldt ook voor de raakvlakken met biodiversiteit (effecten op ecosystemen, ontbossing, CO<sub>2</sub>, etc.). Er zijn veel invalshoeken. Vanmiddag wordt het thema Klimaatverandering en Biodiversiteit belicht vanuit de wetenschap, de maatschappij en vanuit het beleid. Een drietal sprekers staat hiervoor op het programma; gekozen is voor een variatie in onderwerpen en invalshoeken om de raakvlakken tussen 'klimaatverandering en biodiversiteit' zo breed mogelijk neer te zetten. De inleidingen en discussies vanuit de genoemde drie invalshoeken zijn vanmiddag gericht op *handelingsperspectieven*, omdat daar op het raakvlak van biodiversiteit en klimaat belangrijke uitdagingen liggen. De input die op deze wijze wordt verkregen, kan worden gebruikt bij het uitwerken van de uitvoeringsprogramma's van het BBI-2 (Beleidsprogramma Biodiversiteit Internationaal).

##### Paul Opdam (WUR Alterra): het onderwerp bezien vanuit ecosysteemgericht onderzoek

Paul Opdam van WUR Alterra geeft de presentatie 'Naar klimaatbestendige netwerken van ecosystemen'. Enkele bevindingen uit zijn presentatie zijn:

- Er bestaat consensus in de wetenschap dat het klimaat verandert en zal blijven veranderen. Hierbij dient te worden gedacht aan een stijging van de temperatuur en het vaker en heftiger voorkomen van weersextremen.
- De gevolgen van klimaatverandering voor biodiversiteit worden versterkt door het feit dat veel ecosystemen zijn versnipperd.
- Weinig mobiele 'specialisten' gaan het meeste achteruit.
- Door verschuiving van klimaatruimtes ontstaat ook ruimte voor nieuwe soorten; de nieuwe soorten zijn niet altijd in staat deze ruimte op te zoeken (bijv. te weinig mobiel).

- De belangrijkste gevolgen van de verschuiving van klimaatruimtes voor biodiversiteit zijn:
  - soorten verdwijnen uit regio's;
  - soorten verschijnen waar ze eerder niet voorkwamen;
  - potentieel leefgebied wordt niet bezet;
  - door kleinere arealen zijn er grotere risico's.
- Het (extra) verliezen van soorten door klimaatverandering maakt ecosystemen minder veerkrachtig.
- Reageren op klimaatverandering vraagt om ruimte en samenhang.
- (Europees/internationaal) beleid moet erop zijn gericht dat potentieel leefgebied wordt benut.
- In het huidige (Europese/nationale) beleid wordt teveel uitgegaan van de gedachte dat ecosystemen stabiel zijn. Deze systematiek past straks niet meer. Doelsturing moet niet gaan over individuele soorten. Doelsturing moet worden ontwikkeld op basis van dynamiek en veerkracht van ecosystemen (grote eenheden ecosystemen, een multifunctionele mantel met kleine eenheden en dooradering en verbindende zones met corridors en dooradering). Een breed spectrum van soorten moet zich ruimtelijk kunnen aanpassen en herstellen.
- Een internationale strategie om biodiversiteit te behouden zou gericht moeten zijn op het reduceren van broeikasemissies en het aanleggen van grootschalige netwerken van ecosystemen.

### **Discussie en uitwisseling van kennis**

- Er wordt gewezen op de risico's van verschuivingen, bijvoorbeeld nieuwe plaagvormende soorten of een explosie van ziektes. Op dit vlak bestaat beperkte wetenschappelijke kennis, maar meer veerkracht kan waarschijnlijk een regulerende werking hebben.
- Wat zou de overheid moeten doen? De overheid zou zich bijvoorbeeld kunnen richten op het versterken van de Ecologische HoofdStructuur of in kunnen grijpen via ruimtelijke ordening.
- Natura 2000 wordt geacht een ecologisch *netwerk* te zijn. Dit is echter nooit nagegaan. Er zou meer aandacht moeten zijn voor het daadwerkelijk functioneel worden van dit netwerk.
- Klimaatverandering versterkt de reeds bestaande problemen op het gebied van biodiversiteit. Bij het bedenken en uitvoeren van strategieën voor biodiversiteit moeten de vele drukfactoren, waaronder klimaatverandering, stikstofverrijking en verdroging, worden meegenomen. Omdat klimaatverandering de bestaande problemen verergert, moet er in het beleid zwaarder op worden ingezet.
- Is de Ecologische HoofdStructuur voldoende toekomstgericht? Het moet gaan om grootschalige, ruimtelijke, robuuste netwerken met een combinatie van kwantiteit (oppervlakte) en kwaliteit (biodiversiteit). De nadruk moet liggen op de effectiviteit van oppervlakte en het adaptieve vermogen in respons op verandering om ervoor te zorgen dat het netwerk mee kan groeien met klimaatverandering. De EHS is nu ruimtelijk vastgelegd, maar ligt hij wel op de goede plek? Het gaat niet alleen om hectares natuur, het gaat om de biodiversiteitskwaliteiten van die hectares. De huidige nadruk ligt ook te veel op natuurdoeltypen, wat onterecht veronderstelt dat ecosystemen en soorten stabiel zijn en blijven.
- Beeldvorming van ecosystemen is van belang bij de probleemdefinitie en -benadering. Welke metaforen zijn bruikbaar? Is biodiversiteit een bedrijf met afdelingen, een web of life, een flatgebouw met meubeltjes die kan worden verschoven? Er komen bijvoorbeeld wel soorten bij, maar gaan die ook daadwerkelijk in de niche zitten die is verlaten door een andere soort? Moet bijvoorbeeld juist worden gefocust op biodiversiteitarme ecosystemen met weinig adaptatievermogen om deze te bewaren of moet prioriteit worden gegeven aan biodiversiteitrijke ecosystemen alhoewel deze beter in staat zullen zijn de gevolgen van klimaatverandering op te vangen?

- Grote ecosystemen met veel gradiënten bieden de meeste kans op adaptatie. Ecosystemen en ecologische structuren moeten voldoende de kans worden gegeven zich aan te passen.
- Onderzoek zou meer moeten focussen op de effecten van klimaatverandering op soorten aan de 'bottom of the pyramid'. Wanneer bijv. plankton verdwijnt, verdwijnen hele voedselketens.

### **Henk Simons (IUCN):**

#### **het onderwerp bezien vanuit de invalshoek van maatschappelijke organisaties**

Henk Simons van IUCN geeft de presentatie: 'Biodiversiteit en Klimaatverandering'. Enkele bevindingen uit zijn presentatie zijn:

- De Europese 2010 doelstelling op het gebied van biodiversiteit wordt niet gehaald. Integendeel, het soortenverlies neemt toe in plaats van af.
- De gevolgen van klimaatverandering voor samenleving en natuur worden steeds zichtbaarder; onderzoek heeft uitgewezen dat we er iets aan kunnen doen en dat het betaalbaar is.
- De gevolgen voor biodiversiteit zullen met name in kwetsbare regio's optreden waar de adaptieve capaciteit laag is. Kwetsbare regio's zijn o.a. Arctica, Afrika sub-Sahara, eilanden, grote rivierdelta's. Kwetsbare systemen zijn onder andere terrestrische ecosystemen (toendra's, boreaal bos, bergen, tropische venen), oceanen, laaggelegen kustgebieden en watervoorziening in de mid-latitude en droge tropen.
- Klimaatverandering is mede een oorzaak van biodiversiteitsverlies. Biodiversiteit en ecosystemen spelen een belangrijke rol in klimaatregulering. Deze processen (klimaatverandering en biodiversiteitsverlies) versterken elkaar.
- Een integrale aanpak door het inzetten van een mix van instrumenten voor mitigatie en adaptatie is noodzakelijk. Economische instrumenten (vergroening fiscaal stelsel, subsidies), regelgeving (duidelijke regelgeving en de handhaving daarvan), technologische innovatie, landgebruik (ecologische netwerken, nationale klimaatbuffers zoals Ruimte voor de Rivieren, 'avoided deforestation') en consumentengedrag.
- Een omslag naar duurzame productie is essentieel.
- Significant voor landgebruik zijn ecologische netwerken, natuurlijke klimaatbuffers (ruimte voor rivieren), 'avoided deforestation'.
- Overheid, bedrijfsleven, NGOs, kennisinstellingen en de consument hebben een gedeelde verantwoordelijkheid. De overheid moet zich richten op regelgeving en faciliteren, het bedrijfsleven op MVO en CO<sub>2</sub>-handel, kennisinstellingen op de wetenschappelijke basis en consumenten op duurzaam consumeren.
- Er zijn talloze voorbeelden van acties die deze partijen kunnen oppakken en versterken. Een goed voorbeeld waar klimaatverandering en biodiversiteit elkaar direct raken, is bij de bescherming van tropische veenbossen. Daar nu in investeren, is een goedkope mitigatie-strategie.

### **Discussie en uitwisseling van kennis**

- De overheid heeft ambitieuze doelstellingen vastgelegd in beleidstukken, maar de vraag is ten eerste hoe beleid in de praktijk gaat uitpakken en ten tweede: is het wel voldoende? Een fundamentele omslag naar een duurzame economie is nodig. De huidige doelstellingen zijn onvoldoende en worden zelfs al niet gehaald (te veel onduidelijkheden ten aanzien van implementatie, gebrek aan actie).

- Hoe kan direct aan de slag worden gegaan? Bestaande strategieën en kennis kunnen direct worden toegepast door de verschillende actoren, zoals de implementatie van de Commissie Cramer criteria voor de import van biomassa. Bedrijven kunnen bewust aan de slag gaan met verduurzaming (voorbeelden van voorlopers zijn ruimschoots aanwezig) en voor consumenten is er bijvoorbeeld de HIER-campagne. De vraag is: hoe kunnen actoren worden geprikkeld om stappen te zetten?
- Het tropisch regenwoud bevat het grootste deel van onze biodiversiteit en heeft een klimaatregulerende functie. Bescherming van het regenwoud is twee vliegen in één klap slaan, Verlies is dubbel verlies op wereldschaal.
- In de discussie over klimaatverandering en biodiversiteit moet ook aandacht worden geschonken aan de sociale component van het verhaal, zoals discussies omtrent landeigendom en de impact op bestaanszekerheid (voedselvoorziening). Ook de toename van transport is een belangrijk punt om te adresseren.
- Het planten van bomen ter compensatie van CO<sub>2</sub>-emissies kan biodiversiteit versterken als dit weloverwogen wordt gedaan: is het de goede soort, de goede manier? Belangrijk is het creëren van draagkracht bij de lokale bevolking (het geven van (economisch)) nut als een gevolg van de aanplant). Om het bestaande regenwoud heen zou bijvoorbeeld een FSC-gecertificeerde plantage kunnen worden aangelegd, waarbij de bevolking wordt betrokken bij het beheer van het gebied.
- Momenteel biedt het Kyoto-verdrag geen mogelijkheden om te compenseren door het ondersteunen van bestaand bos ('avoided deforestation').
- Een economische waarde moet worden gegeven aan biodiversiteit, zodat mensen die wonen in gebieden waar biodiversiteit bij voorkeur wordt behouden, hiervoor worden betaald. Biodiversiteit vormt de basis en de levende bouwstenen van ecosystemen, en dus van ecosysteemdiensten zoals klimaatregulatie en het leveren van voedsel, medicijnen, materialen en schoon drinkwater. Het is niet meer dan logisch dat de maatschappij die hiervan profiteert, betaalt (Payments for Environmental Services). Costa Rica laat zien dat beleid op dit gebied goed kan uitpakken.

**Christine Pirene (Ministerie van Buitenlandse Zaken):  
het onderwerp gezien vanuit de invalshoek van het klimaatbeleid**

Christine Pirene van het Ministerie van Buitenlandse Zaken geeft de presentatie 'Klimaat, de internationale context'. Enkele bevindingen uit haar presentatie zijn:

- Kyoto drijft op handel en heeft twee pijlers, te weten mitigatie en adaptatie. Inzet bij besprekingen is een hogere participatiegraad en scherpere doelstellingen. Door een systeem van heffingen ('de vervuiler betaalt' principe) komt geld beschikbaar voor adaptatiemaatregelen.
- De discussie wordt sterk bepaald door technisch-financiële aspecten. Het is vaak lastig om precies te bepalen wanneer (of in hoeverre) een maatregel een adaptatie aan klimaatverandering is. Fondsen die nieuw geld genereren voor maatregelen die bestemd zijn om aanpassing aan klimaatverandering te financieren, zouden niet moeten worden besteed aan reguliere activiteiten. Ook andersom: OS-budget is bedoeld voor armoedebestrijding. Andere activiteiten moeten uit andere budgetten komen op basis van het principe 'de vervuiler betaalt'.
- Binnen ontwikkelingssamenwerking (OS) wordt aandacht geschonken aan klimaatverandering, met name als het gaat om adaptatie. Het gaat hierbij om het ondersteunen van maatregelen die nodig zijn voor landen om zich aan te passen aan klimaatverandering. Hierbij wordt onderkend dat een heleboel maatregelen sowieso noodzakelijk zijn, maar door de druk van klimaatverandering is aanpassing sterker/eerder nodig.

- De doelgroep van OS woont in kwetsbare regio's en is vaak afhankelijk van landbouw (gevoelige sector). Ook kan een link worden getrokken met gezondheidsissues.
- Binnen OS-beleid leidt de aandacht voor klimaatverandering tot nu toe niet zozeer tot nieuwe activiteiten, maar meer tot aanpassing van bestaande activiteiten (dit is overigens geen principiële keuze maar een eerste stap). Rekening houden met klimaatverandering is noodzakelijk om de kans op het welslagen van bestaande projecten te vergroten (risicomanagement). Klimaatverandering wordt daarom meegenomen als beoordelingsaspect in een geïntegreerde visie op bestaande investeringen en projecten: moeten plannings- of activiteiten aangepast worden in verband met de risico's van klimaatverandering? Pragmatisch: hoe kan worden voorbereid op weersschommelingen?
- De projectenportefeuille in Bangladesh, Bolivia en Ethiopië is geanalyseerd op basis van de klimaatrisico's. Sommige activiteiten bleken een hoog risico te hebben. Een vervolg op deze 'quick scans' is derhalve essentieel.
- Het belang van het voorkomen van ontbossing als onderdeel van het internationale klimaatbeleid wordt door steeds meer partijen onderkend. In het post 2012 klimaatregime zal worden getracht dit onder te brengen.
- Onderzoeken en experimenten worden uitgevoerd om te kijken hoe behoud van bossen kan worden gestimuleerd. Daarbij zijn o.a. gekwantificeerde gegevens en lokale betrokkenheid bij het verzamelen belangrijk. 'Payments for Environmental Services' worden regelmatig genoemd, maar het is nog niet duidelijk hoe geldstromen terecht zouden moeten komen bij de 'eigenaren'.

### **Discussie en uitwisseling van kennis**

- De keuze voor risicomanagement van bestaande projecten is vooral te zien als een eerste ingang om iets met het probleem te doen. Er is (nog) geen zelfstandige analyse gemaakt van de klimaatrisico's in de verschillende regio's. Het is voorstelbaar dat bij een dergelijke risico-analyse ook biodiversiteitsdoelstellingen worden betrokken. Tot nu toe is alleen een eerste stap gezet, maar alle opties zijn het overwegen waard.
- Prioriteiten van OS worden in samenwerking met de partnerlanden vastgesteld. Adaptatievermogen van bepaalde regio's zal zeker slecht zijn; per gefinancierd project zal moeten worden gekeken of klimaatverandering een risico is.
- Onder Kyoto is het planten van bomen of herbebossing mogelijk. Wat gewenst is, is dat het laten staan van bossen ook wordt beloond. Technisch gezien is hier onderzoek voor nodig: hoe wordt bijvoorbeeld het voordeel van behoud ten opzichte van herbebossing berekend? Voor welke tijdsduur maak je een dergelijke afspraak (de eeuwen der eeuwen)?
- Kyoto heeft gekozen voor handel boven belastingen. Het 'probleem' is dat de waarde van CO<sub>2</sub>-rechten heel laag is (veel aanbod, weinig vraag). De prijs per ton CO<sub>2</sub> is nu stijgende. In de tweede ronde van toekenning heeft de EU lagere plafonds van landen geëist. Ook wordt gedacht over het verkopen in plaats van toekennen van credits. Hierdoor kan de prijs verder stijgen.
- Een discussie ontstaat over de concurrentie tussen biofuels en voedsel. OS heeft aandacht voor deze concurrentie, maar benadrukt dat de focus ligt op ontwikkeling en armoedebestrijding, en niet op het behoud van biodiversiteit. Het gaat binnen OS ook om het ondersteunen van landen in hun ontwikkelingsproces, niet om het opleggen van beleid. Zo zal niet tegen landen worden gezegd dat ze moeten stoppen met handel en productie van biomassa. Uiteraard krijgt het behoud van biodiversiteit wel expliciete aandacht binnen bilaterale besprekingen.
- Het gebrek aan coherentie tussen de verschillende ministeries wordt opgemerkt. Het ene ministerie zou een project kunnen financieren dat tegen de biodiversiteitsdoelstellingen van een ander ministerie indruist (bijvoorbeeld de criteria voor duurzame productie biofuels van minister Cramer). Het wordt onderkend dat elk ministerie het hardst inzet op zijn eigen prioriteiten.

Voor elk van de presentaties worden conclusies samengevat, gerapporteerd en bediscussieerd. Hieruit kunnen handelingsperspectieven en acties worden gedistilleerd, die kunnen worden verwerkt in de uitvoeringsprogramma's van het BBI-2.

**Presentatie Paul Opdam, WUR Alterra** (rapporteur: Jieles van Baalen):

- De veerkracht van ecosystemen moet worden versterkt om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.
- 'Vacatures' in leefruimtes moeten worden opgevuld. Gezien de migratie en verschuiving van soorten is het essentieel hier op ecologisch relevante schaal mee om te gaan (dus niet per se beperken tot Europese schaal, afhankelijk van levensvoorwaarden van de verschillende soorten). Dit werkt in/veronderstelt een planningsomgeving en passend instrumentarium (met inbegrip van ecologische criteria).
- Klimaatverandering is niet de enige drukfactor op biodiversiteit → neem cumulatieve effecten, als die door verdroging, verontreiniging mee.
- Consensus zoeken over een gezamenlijke onderzoeksagenda (inclusief toepassingsagenda) voor de (middel)lange termijn om de relatie biodiversiteit en klimaatverandering verder aan te scherpen.
- In een strategie moeten de onzekerheden voor wat betreft de gevolgen van/het optreden van klimaatverandering worden meegenomen.

*Aanvullende opmerkingen uit de zaal:*

- Denk na over andere mogelijkheden/scenario's dan ecosysteemnetwerken als het gaat om het behoud van biodiversiteit.
- Benader biodiversiteit niet alleen vanuit het principe van natuurbehoud, maar ga uit van de ecosystemediensten die ermee worden gerealiseerd.
- Leg robuuste verbindingen aan, met name noord-zuid gerelateerd, voor terrestrische ecosystemen (bossen, beekdalen, hogere zandgronden, venen).
- Schenk ook aandacht aan de biodiversiteitskwaliteiten in gebieden buiten de ecologische netwerken.

**Presentatie Henk Simons, IUCN** (rapporteur Herman Savenije):

- Een integrale aanpak met een mix van instrumenten bestaat om nu al concreet mee aan de slag te gaan.
- Duurzaam landgebruik, ook buiten de ecologische netwerken, is essentieel voor het behoud van biodiversiteit en om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.
- Maak gebruik en ontwikkel evaluatie- en financiële instrumenten, bijvoorbeeld om:
  - een vergoeding te kunnen geven aan de 'eigenaar' van ecosystemediensten;
  - ondoordachte hypes zoals biofuels te voorkomen;
  - duurzaamheid als normatief in te zetten (duurzaam produceren en consumeren);
  - standaardisering en certificering van productie te bevorderen (zoals soja en palmolie).
- Coherentie in beleidsagenda's is essentieel (armoede, klimaat, biodiversiteit).
- Multi-actor benadering: alle stakeholders kunnen/dienen te participeren, ook de belanghebbenden in de productielanden.

*Aanvullende opmerkingen uit de zaal:*

- Een fundamentele verandering en innovatief denken zijn noodzakelijk om de economie om te bouwen naar een *echt* duurzame economie (hetgeen essentieel is voor het behoud van biodiversiteit).
- Ga niet uit van het duurzaam gebruiken van biodiversiteit, maar ga uit van handelen dat waarde toevoegt ('cradle to cradle'). Eerst moet het denken, en dan het handelen worden aangepast.

- Belang van ketenbenadering moet worden erkend (bijvoorbeeld een LCA-analyse bij biodiesel).
- Schaf perverse subsidies af die ingaan tegen doelstellingen op het gebied van klimaat en biodiversiteit.
- De uitkomsten van het Marrakech-proces gericht op duurzaam consumeren en productiestrategieën kunnen beter worden gebruikt (dit proces wordt getrokken door Nederland).
- Uitgezocht moet worden hoe de bestaande mix aan beleid en instrumenten efficiënter ingezet kan worden om resultaten te bereiken (wat ontbreekt er vervolgens nog?), alsmede hoe draagvlakvergroting en uitvoering tot stand kunnen komen.

**Presentatie Christine Pirene, Ministerie van Buitenlandse Zaken** (rapporteur: Chantal van Dam):

- Het is belangrijk om inzicht te krijgen in de kosten en baten van adaptatie; zorgt voor beter begrip en meer inzicht in de praktijk.
- Integreeren van klimaatrisico's in OS-beleid is essentieel.
- Ter behoud van biodiversiteit en afremming van klimaatopwarming is het noodzakelijk om het voorkomen van ontbossing te belonen.
- Niet afwachten, maar aan de slag gaan volgens het principe 'al doende leren'.
- Bij beleid, investeringen en ondersteuning rekening houden met het adaptatievermogen aan klimaatverandering van de regio en lokale normen.

*Aanvullende opmerkingen uit de zaal:*

- Een onderdeel van de onderzoeksagenda zou moeten zijn het identificeren van de belangrijkste maatregelen op het raakvlak van biodiversiteit en klimaatverandering. Welke bijdrage kan bosaanleg leveren? Welke beloningsstructuren zijn relevant en toepasbaar?
- In Kyoto zou de onderhandelingsstrategie niet alleen moeten worden gericht op de Verenigde Staten; aansluiting van landen uit de G77-groep is ook gewenst. Het blijft wel essentieel om ook de grote (toekomstige) bronnen zoals India en China aan te spreken.
- De bron moet worden aangepakt: emissies.
- In de inleidingen en discussies zijn weinig verbanden tussen de drie invalshoeken aan de orde geweest. De conclusie daaruit is dat er meer samenhang moet worden ontwikkeld. Bijvoorbeeld: bosaanleg (mitigatie) levert geld op, maar is tegelijk óók adaptatie. Kan dit worden verdisconteerd in de beloningsstructuur? Je zou maatregelen uit de verschillende (beleids)lijnen moeten koppelen. Coherentie tussen ministeries (samenhang beleidsvelden) moet worden vergroot; er zijn bijvoorbeeld veel parallelle belangen op het raakvlak van beheer en duurzaam gebruik van biodiversiteit en het armoedevraagstuk, waardoor wederzijdse versterking bij beleidsimplementatie bereikbaar moet zijn.

## Afronding

De dagvoorzitter dankt de aanwezigen voor hun inbreng en geeft aan dat de presentaties en notulen op korte termijn zullen worden gedistribueerd. De schrijvers van de actieprogramma's van het BBI-2 zullen gebruik maken van de prioritaire punten en aanbevelingen uit deze workshop.

## **Colofon**

Dagvoorzitter                      Ella de Hullu, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Sprekers                              Paul Opdam, WUR Alterra  
Henk Simons, IUCN  
Christine Pirene, Ministerie van Buitenlandse Zaken

Organisatoren                      Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit  
Directie Natuur, Peter Bos  
Directie Kennis, Cathrien de Pater/ Jieles van Baalen

In samenwerking met het comBIO-team (NovioConsult Van Spaendonck, CREM en Pauw Sanders Zeilstra Van Spaendonck), Wijnand Broer / Jolanda van Schaick